

Úloha 1: Záleží na geografii, pokiaľ ide o šťastie? Geografia nie je len o mapách – je aj o tom, ako prostredie formuje náš každodenný pocit spokojnosti.

Autorka: Alena Rochovská. Recenzenti: Roland Németh, Ingrid Bučeková

Dôležitý úvod 1 – Geografia šťastia.

Predstavte si krajinu, kde sa šťastie berie vážne. Nie ako niečo, čo sa možno raz dostaví, keď budete mať dobrú prácu, dom a auto. V Bhutáne je šťastie základom všetkého – vláda ho dokonca meria a plánuje podľa neho budúcnosť. Namiesto toho, aby sa pýtali „Ako rýchlo rastie ekonomika?“, zaujímajú ich „Ako sa ľudia naozaj cítia?“ Hrubé národné šťastie (GNH) je ich spôsob, ako sledovať kvalitu života – cez vzdelanie, zdravie, prírodu, kultúru, vzťahy a duševnú pohodu. V tejto úlohe sa pozrieme na to, či sa dá šťastie naozaj spočítať – a možno si vytvoríme vlastný recept na spokojnejší život (<https://www.gnhcentrebhutan.org>).

Skúmanie šťastia v kontexte geografie je pomerne nový fenomén, hoci sa s ním stretávame už od nepamäti. Všetci intuitívne cítime, že niektoré miesta v nás vyvolávajú pozitívne emócie a radi si ich pripomíname fotografiami či suvenírmí. Chodíme na dovolenky na miesta, ktoré sa nám páčia a kde sa cítime dobre, uvoľnene a spokojne. Často sa porovnávame s ľuďmi v iných krajinách, čo vedie niektorých k rozhodnutiu presťahovať sa za lepším životom. Pre niekoho je cestou ku šťastiu lepšie vzdelanie či práca, iný hľadá únik od spoločenských konvencií a alternatívny životný štýl.

Geografia šťastia je oblasť štúdia, ktorá skúma distribúciu šťastia a blahobytu v rôznych geografických oblastiach, krajinách a kultúrach. Skúma faktory, ktoré ovplyvňujú mieru šťastia ľudí a hľadá súvislosti s priestorom. Pre výskum v tejto oblasti sú využívané rôzne metódy, zahŕňajúc prieskumy, rozhovory či analýzy dát, ktoré pomáhajú porozumieť, ako geografia môže ovplyvniť šťastie jednotlivcov aj celej spoločnosti.

Svetová správa o šťastí

V rámci Organizácie spojených národov býva od roku 2012 každoročne zostavená „Svetová správa o šťastí“ (World Happiness Report - WHR) – publikácia popisujúca stav svetového šťastia, ktorej cieľom je vyhodnotiť úroveň národného šťastia v jednotlivých členských krajinách OSN, pričom jeho súčasťou je aj rebríček zoradujúci krajiny od tých najviac po najmenej šťastné. Publikácia uvádza, že snaha o dosiahnutie šťastia je základným ľudským cieľom a zároveň, že ukazovateľ hrubého domáceho produktu svojou podstatou nedokáže adekvátne reflektovať šťastie a blahobyt populácie v rámci krajín.

Podľa Svetovej správy o šťastí 2024 (Helliwell a kol. 2024) v roku 2023 krajinou s najšťastnejším obyvateľstvom na svete sa už siedmy rok po sebe stalo Fínsko. Najspokojnejší sú aj ďalší obyvatelia Škandinávie – na druhom až štvrtom mieste sú Dánsko, Island a Švédsko. Naopak na konci rebríčka sa umiestnila ako najmenej šťastná krajina Afganistan a len o málo lepšie sa cítia obyvatelia Libanonu a Lesotha. Slovensko sa v rebríčku umiestnilo na 45. mieste.

Podľa analýz **medzi činitele a faktory, ktoré významne objasňujú rozdiely v spokojnosti so životom**, patria výška HDP štátu v prepočte na obyvateľa, predpokladaná dĺžka života v zdraví, sociálna podpora, sloboda robiť životné rozhodnutia, vnímanie korupcie vo verejnej správe a podnikaní a štedrosť obyvateľstva (prostriedky na charitu v pomere k HDP), od roku 2022 aj prežívanie pozitívnych emócií (v Správe na strane 21 sú detailné informácie o každom z činiteľov) (Helliwell a kol. 2024).

Zadanie úlohy 1:

Preskúmajte poradie krajín z hľadiska šťastia v roku 2023, zhodnoťte postavenie Slovenska v ňom a porovnajte štáty na opačných koncoch rebríčka.

K vypracovaniu všetkých častí úlohy je k dispozícii **online verzia Svetovej správy o šťastí 2024** (Helliwell a kol. 2024), ktorú si môžete stiahnuť aj zo stránky súťaže na tejto linke <https://www.humannageografia.sk/geokos/ulohy.php>. V priloženej publikácii na strane 30 až 32 nájdete tabuľku 2.2 v ktorej nájdete celkové poradie štátov ale aj poradie štátov v jednotlivých vekových kategóriách tj. poradie v kategórii mladých ľudí do 30 rokov („The Young“) aj poradie v kategórii starších ľudí nad 60 rokov („The Old“), ale môžete pracovať aj s grafmi 2.1 na strane 15 - 17, 2.2 na strane 23 – 25 a 2.3 na str. 26 -28. Pri riešení úlohy môžete využiť aj ďalšie informácie, ktoré nájdete v odporúčanej Svetovej správe o šťastí 2024, alebo na internetovej stránke, kde je správa zverejnená: <https://www.worldhappiness.report/ed/2024/>.

Riešenie úlohy rozdeľte do dvoch častí:

Časť 1: Slovensko v globálnom kontexte

Analyzujte postavenie Slovenska v rámci rebríčkov šťastia v rôznych vekových kategóriách na základe dát z tabuľky 2.2 (Helliwell a kol. 2024).

a) Nájdite a stručne popíšte umiestnenie Slovenska v celkovom rebríčku 143 krajín a okrem toho určte a stručne popíšte poradie Slovenska aj v dvoch vekových kategóriách mladých ľudí do 30 a starších nad 60 rokov. Ktorá veková skupina sa v roku 2023 cítila na Slovensku viac šťastná, mladí ľudia alebo starší ľudia? Zamyslite sa nad tým a stručne skúste vysvetliť príčiny a faktory, prečo sa identifikovaná veková skupina cítila viac a prečo druhá menej šťastná na Slovensku.

b/ Porovnajte pozíciu Slovenska s ostatnými štátmi Vyšehradskej skupiny V4. Znázorníte v tabuľke alebo graficky pozíciu všetkých štátov V4 v celkovom poradí, ale aj poradí mladých do 30 rokov a starších nad 60 rokov. Stručne popíšte ich pozície. V ktorom zo štátov V4 sa cítia obyvatelia najšťastnejší a v ktorom najmenej šťastní? V ktorom zo štátov V4 sú najšťastnejší mladí ľudia a v ktorom starší? Kde sú najmenej šťastné tieto vekové skupiny? V ktorom zo štátov je najväčší rozdiel medzi umiestnením v rebríčku medzi mladými a staršími ľuďmi?

Časť 2: Porovnanie krajín na opačných koncoch rebríčka

a/ Porovnajte štáty z vrcholu a zo spodnej časti rebríčka. Vypíšte 10 štátov, ktorých obyvatelia sa v roku 2023 cítili najviac šťastní, aj 10 štátov, ktorých obyvatelia sa cítili najmenej šťastní. Znázorníte to v tabuľke alebo v grafe. Stručne charakterizujte tieto 2 skupiny štátov. Kde sa nachádzajú štáty s najšťastnejším obyvateľstvom a čo majú spoločné? Skúste nájsť príčiny, prečo práve v týchto štátoch je obyvateľstvo najšťastnejšie. Podobné odpovede hľadajte aj pri druhej skupine najmenej šťastných štátov.

b/ Zistite, na ktorom mieste sa štáty z vrcholu celkového rebríčka umiestnili v rebríčku mladých ľudí do 30 rokov a v rebríčku starších nad 60 rokov. Vytvorte porovnávaciu tabuľku, alebo graf, kde bude vidieť rozdiely v poradí medzi vekovými skupinami. Odpovedzte na otázky: V ktorej krajine sú mladí výrazne šťastnejší než starší? Kde sú výrazne starší šťastnejší než mladí? V ktorých krajinách sú rozdiely minimálne? Aké môžu mať príčiny tieto rozdiely?

V závere vypracovania úlohy uveďte Zoznam použitej literatúry a zdrojov. Musí obsahovať všetky zdroje, z ktorých ste čerpali údaje, fakty a informácie, vrátane tých, ktoré ste našli v zadaní tejto úlohy. Vzor nájdete vo všeobecných pokynoch k riešeniu úloh.

Zdroje:

Helliwell J. F., Layard R., Sachs J. D., De Neve J.-E., Aknin L. B., Wang S. (Eds.). 2024. World Happiness Report 2024. University of Oxford: Wellbeing Research Centre. [cit. 1.8. 2025]

https://files.worldhappiness.report/WHR24.pdf?_gl=1*661ov9*_gcl_au*MTE2ODg5MTY1Mi4xNzU0NTc4Mjky

GNH Centre Bhutan: *History of GNH* [online] [cit. 1.8. 2025] <https://www.gnhcentrebhutan.org>